

Rekenkamer Zaanstad

Weesperstraat 105A
1018 VN Amsterdam

Gemeente Zaanstad
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

datum 25 oktober 2023
ons kenmerk RZ_23_030
behandeld door A. Kok
cc
onderwerp Algoritmen
bijlagen -

Geachte leden van de gemeenteraad,

Los van de voor de gemeente Zaanstad geplande onderzoeken wil ik u graag attenderen op het onderzoek *Algoritmen* dat we recent hebben afgerond voor de gemeente Amsterdam. Ik breng dit rapport onder uw aandacht omdat we ons kunnen voorstellen dat een deel van de bevindingen voor u en de inwoners van Zaanstad relevant is.

Het onderzoek in het kort

Algoritmen zijn regels die een computer volgt bij het maken van berekeningen om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden. Amsterdam gebruikt veel algoritmen. Bijvoorbeeld om nummerborden te scannen voor parkeercontroles of om de WOZ-waarde van woningen te berekenen. Amsterdam wil grip krijgen op algoritmen en algoritmen eerlijker en transparanter maken voor burgers. Om dit te realiseren zijn ambtenaren begin 2022 begonnen met het maken van een beheerskader – een soort handleiding – voor algoritmen. Daarmee liep Amsterdam voor op andere gemeenten. Wij hebben onderzocht of het beheerskader in orde is. En we zijn nagegaan wat er geleerd kan worden uit de praktijk van drie Amsterdamse algoritmen. We concluderen dat er in het beheerskader en de praktijk aandacht is voor veel risico's die het verantwoord toepassen van algoritmen in de weg kunnen zitten. Maar we zien ook dat verbeteringen mogelijk en nodig zijn om meer grip te krijgen op algoritmen en om algoritmen eerlijker en transparanter te maken.

Waarom is dit onderzoek ook voor u relevant?

Net als Amsterdam staat de gemeente Zaanstad ook voor uitdagingen met betrekking tot de verdere digitalisering van de gemeentelijke organisatie. Onder meer in de dienstverlening aan burgers. Dat daarbij (steeds meer) algoritmen gebruikt zullen worden is onvermijdelijk en kan de dienstverlening soms ook ten goede komen. Dit vraagt om ontwikkeling van een verantwoorde omgang met deze algoritmen.

Het rapport bevat diverse conclusies en aanbevelingen die ook Zaanstad kunnen helpen bij het verantwoord toepassen van algoritmen. Bijvoorbeeld over zaken als omgang met bias, het

beschermen van de privacy van burgers, en het transparant zijn over het gebruik van algoritmen bij besluitvorming.

Wat valt ons op bij Zaanstad?

We hebben geen onderzoek gedaan in Zaanstad naar het gebruik van algoritmen en welke activiteiten het college van B en W heeft ondernomen om algoritmen verantwoord toe te passen. Wel hebben wij een korte verkenning uitgevoerd waarbij wij het nationale algoritmeregister, de website van de gemeente en het raadsinformatiesysteem van de gemeente hebben geraadpleegd. Wij willen de volgende observaties over Zaanstad met u delen:

- Het valt ons op dat Zaanstad geen algoritmen heeft geregistreerd in het nationale algoritmeregister (www.algoritmes.overheid.nl). Vijftien andere gemeenten hebben dat wel gedaan, hoewel dit geen wettelijke verplichting is. Wij achten het niet onwaarschijnlijk dat Zaanstad ook enkele van deze algoritmen toepast.
- Het gemeentelijke register van verwerkingen ([weblink](#)) bevat geen informatie over algoritmen.
- De *Begroting 2024-2027* en de *Jaarrekening 2023* bevatten geen informatie over algoritmen.^a Dat geldt ook voor de gemeentelijke website (www.zaanstad.nl).
- De gemeenteraad is deze raadsperiode één keer door het college geïnformeerd over het gebruik van algoritmen.^b Het betreft hier de beantwoording van raadsvragen.^c
- In het Zaanstad Beraad is op 16 mei 2023 gesproken over de data-gedreven aanpak en de voor- en nadelen van het gebruik van (risicosignerende) algoritmen. De burgemeester heeft aangegeven met de gemeenteraad in gesprek te willen gaan over ethische dilemma's als daartoe aanleiding is.

Vragen die u aan het college zou kunnen stellen

Om u van dienst te zijn geven we enkele suggesties voor vragen die u aan het college zou kunnen stellen om meer zicht en grip te krijgen op algoritmen die Zaanstad toepast:

- Welke definitie hanteert het college voor de term 'algoritme'?
- Welke algoritmen past de gemeente toe?
- Hoe bereidt het college zich voor op de aankomende Europese verordening over AI en algoritmen?
- Hanteert het college vaste procedure(s) of beleid voor het ontwikkelen en/of inkopen, beheren, stoppen en archiveren van algoritmen?
- Welke risicoclassificaties hanteert het college ten aanzien van algoritmen?
- Welke maatregelen neemt het college om bias in algoritmen te voorkomen?
- Benoemt het college in beslissingen over burgers en bedrijven de rol die algoritmen spelen in de besluitvorming?

^a Wij hebben binnen de jaarrekening en de begroting gezocht op de zoektermen: 'algoritmen', 'algoritmeregister' en 'algoritme'.

^b Wij hebben binnen het raadsinformatiesysteem gezocht op de zoektermen: 'algoritmen', 'algoritmeregister' en 'algoritme'.

^c Gemeente Zaanstad, College van B en W, Beantwoording artikel 51 vragen PvdA Gegevensbescherming (algoritmen en wijkgerichte aanpak) AVG, 1 november 2022, [weblink](#).

Wilt u meer weten?

Het bestuurlijk en onderzoeksrapport kunt u [hier](#) downloaden. Indien u vragen of opmerkingen heeft, kunt u contact opnemen met mij.

Met vriendelijke groet,

A.L. Daalder
directeur Rekenkamer Zaanstad